

Kaip cituoti šaltinius ir parengti literatūros sąrašą. ISO 690:2021

Kauno technologijos universiteto biblioteka
biblioteka@ktu.lt

Turinys

1. Literatūros šaltiniai
2. Plagiatas ir jo prevencija
3. Nuorodų pateikimas tekste
4. Bibliografinio aprašo elementai
5. Bibliografinių įrašų tvarkymo programos

Literatūros šaltiniai

- ✓ knygos, moksliniai žurnalai,
- ✓ mokslo studijos, disertacijos,
- ✓ visateksčiai straipsniai iš DB,
- ✓ ataskaitos,
- ✓ apžvalgos,
- ✓ prognozės.

Nerekomenduojama naudotis

- ✓ populiarus pobūdžio (laikraščių ar žurnalų) publikacijomis,
- ✓ mokykliniais vadovėliais,
- ✓ nepublikuota medžiaga,
- ✓ neaiškiais interneto šaltiniais.

Plagiatas

Plagiatas – tai svetimo kūrinio ar jo dalies autorystės pasisavinimas, kai:

- ✓ naudojamas svetimas tekstas,
- ✓ meno, muzikos kūrinys ar kompiuterio programa be tikslios nuorodos į šaltinį,
- ✓ arba su nuoroda, bet apimtis ir pobūdis kelia abejonių dėl kūrinio savarankiškumo.

Plagiatu gali būti laikomas ir svetimos idėjos, nuomonės, teorijos perteikimas ar perfrazavimas kaip savos, taip pat neteisingai cituojamas tekstas

Prevencija

- ✓ Tiksliai pasižymėti informaciją apie naudojamus šaltinius.
- ✓ Planuoti laiką, nerengti darbų paskutinę minutę.
- ✓ Nekopijuoti teksto iš internetinio šaltinio nepažymėjus šaltinio nuorodos.
- ✓ Pateikti aiškias nuorodas, jei perfrazuojamos mintys.
- ✓ Neatidėliojant pažymėti nuorodas į citatas ar perfrazuotą tekstą.
- ✓ Neplagijuoti savo darbų.

- ❑ Darbe naudojant informaciją, svarbu tai atlikti sąžiningai ir etiškai. Norint išvengti plagijavimo, būtina pateikti nuorodas į cituojamus šaltinius;
- ❑ visi cituojami šaltiniai įtraukiami į darbo pabaigoje pateikiamą literatūros sąrašą;
- ❑ nuorodų pateikimas darbo tekste leidžia identifikuoti, koks šaltinis yra cituojamas;
- ❑ nuorodų į cituojamus šaltinius pateikimas leidžia darbą skaitantiems asmenims patikrinti faktus arba detaliau įsigilinti į darbe cituojamą informaciją.

Citavimo stiliai

Citavimo stilius – bibliografinių nuorodų ir sąrašų sudarymo būdas pagal nustatytas taisykles.

Citavimo stiliaus naudojimas gali priklausyti nuo mokslo srities:

- ❑ socialiniuose moksluose naudojamas Amerikos psichologijos asociacijos (APA),
- ❑ humanitariniuose moksluose – dabartinės kalbos asociacijos (MLA),
- ❑ medicinos ir biologijos moksluose – Amerikos medicinos asociacijos (AMA), Vankuverio citavimo stilius ir kt.

Citavimo stiliai KTU rašto darbuose

- ❑ Fizinių ir technologijos mokslų darbuose - bibliografinės nuorodos sudaromos pagal Lietuvoje patvirtinto tarptautinio standarto ISO 690:2021 numeruojamų nuorodų metodą¹.
- ❑ KTU socialinių mokslų darbuose naudojamas APA-7 stilius.

¹ LIETUVOS STANDARTIZACIJOS DEPARTAMENTAS. ISO 690:2021, *Informacija ir dokumentavimas. Bibliografinių nuorodų ir informacijos šaltinių citavimo gairės*.

”

- ❑ Pateikiami tikslūs autoriaus žodžiai:
 - ✓ trumpa citata pateikiama kabutėse,
 - ✓ jeigu citata yra ilga, ji pateikiama naujoje eilutėje atskiru paragrafu,
 - ✓ jeigu cituojant praleidžiama dalis autoriaus teksto, ta vieta pažymima laužtiniais skliaustais [...].
- ❑ Pateikiamos perfrazuotos kitų autorių mintys.
- ❑ Apibendrinimas - darbe pateikiamos keliuose informacijos šaltiniuose rastos autorių mintys.

“

- ❑ Tekste skaičiai pateikiami laužtiniuose skliaustuose:

”

Pvz:

Šiuolaikinė mokymosi paradigma atskleidžia mokytojo ir besimokančiojo santykį ugdymo procese [1].

- ❑ Toliau tekste cituojami dokumentai įgyja tęstinę nuorodų numeraciją.
- ❑ Jeigu tekste cituotas dokumentas yra cituojamas pakartotinai, jam taikomas tas pats nuorodos numeris, kaip ir cituojant tą dokumentą pirmą kartą.

Citavimo metodas – išnašų arba nuorodų tekste sąsajų su literatūros sąraše esančiais įrašais pateikimo būdas

- ❑ Jeigu cituojant tekste pateikiamas tikslus cituojamo informacijos šaltinio fragmentas, po nuorodos numerio gali būti pateikta puslapių numeracija. Tarp nuorodos numerio ir puslapių nerašomas joks skyrybos ženklas.

Pvz.:

„Šiuolaikinė mokymosi paradigma“ [1 p. 12] atskleidžia mokytojo ir besimokančiojo santykį ugdymo procese.

- ❑ Jeigu cituojami keli dokumentai, jų nuorodų numeriai atskiriami kableliu:

Pvz:

Dėl to jos nebeieškoma ir plėtojasi malonumų kultūra [1, 7].

“
”

- ❑ Kai tekste minimas informacijos šaltinio autorius, nurodoma jo pavardė ir šaltinio numeris:

Pvz.:

Išsamius įrodymus pateikė mokslininkai Bowden'as [1], Balčiūnas [2] ir Žebrauskas [3]. Remiantis jais nustatyta, kad ... [4 p. 28].

- ❑ Darbo pabaigoje pateikiamas visų panaudotų dokumentų bibliografinių aprašų sąrašas.

Į sąrašą įtraukiami tik darbe cituoti šaltiniai ir visi literatūros sąraše nurodyti šaltiniai turi būti cituoti tekste.

- ❑ Percituojami tik tie šaltiniai, kurių originalų negalima gauti.
- ❑ Reikia vengti pateikti nuorodas į antrinius šaltinius.
- ❑ Literatūros sąraše pateikiamas antrinio šaltinio bibliografinis aprašas.

Pvz.:

Smith'as (cit. iš Ginevičius ir Sūdžius [2]) teigia, kad....

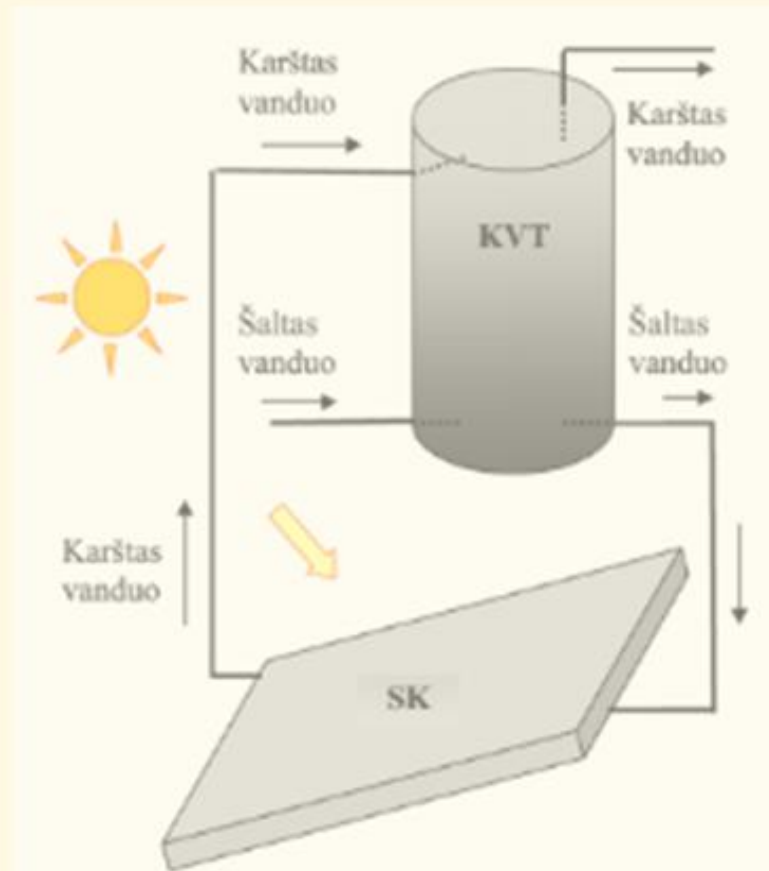
Literatūros sąraše:

2. GINEVIČIUS, R. ir V. SŪDŽIUS. *Organizacijų teorija: vadovėlis*. Vilnius: Technika, 2007.

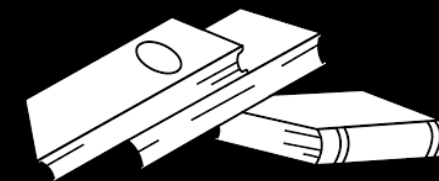
Paveikslėliai, iliustracijos, lentelės, grafikai

- ❑ Rašto darbo teiginiai gali būti iliustruojami lentelėmis, paveikslais. Paveikslu vadinama bet kokia diagrama, schema, fotografija ar kita iliustracinė medžiaga.
- ❑ Būtina nurodyti paveikslo, lentelės (ir kt.) šaltinį, jei jie sudaryti ne paties rašto darbo autoriaus.

12 pav. Pasyviosios cirkuliacijos saulės kolektorių sistema [1 p.45]

1. BOWDEN, J. ir F. MARTON. *The University of Learning*. London: Kogan Page, 1998.
2. BALČIŪNAS, P. *Dualiųjų elektros sistemos grandinių teorija ir praktika: mokslo monografija*. Kaunas: Technologija, 2011.
3. ŽEBRAUSKAS, S. *Elektromagnetinis laukas: vadovėlis*. Kaunas: Technologija, 2013. Prieiga per internetą: <https://www.ebooks.ktu.lt/einfo/1078/elektromagnetinis-laukas> [žiūrėta 2025-03-17].
4. BERKMANIENĖ, A.; I. CESEVIČIŪTĖ; A. DERVINIENĖ; D. MAUMEVIČIENĖ; J. MIKELIONIENĖ ir kt. *Rašto darbų rengimo metodiniai nurodymai: metodinė priemonė*. Kaunas: Technologija, 2019. Prieiga per internetą: <https://www.ebooks.ktu.lt/einfo/1466/rasto-darbu-rengimo-metodiniai-nurodymai/> [žiūrėta 2025-03-18].

- ❑ **Bibliografinis aprašas** - standartine forma pateiktų duomenų, reikalingų dokumentui, jo daliai arba keliems dokumentams atpažinti ir apibūdinti, visuma.
- ❑ Informacijos šaltinio bibliografinis aprašas pateikiamas taip, kad pagal jį būtų galima identifikuoti ir surasti cituojamą informacijos šaltinį.

- ❑ Autorių vardai ir pavardės pateikiami tokia forma, kokia jie pateikiami cituojamame informacijos šaltinyje, prireikus transliteruoti arba transkribuoti.
- ❑ Vardai, jei jie yra aprašo pradžioje, nurodomi po pavardės. **Pavardės rašomos didžiosiomis raidėmis.**

Vienas autorius

- ✓ BACH, C. P. E.
- ✓ CARTER, James E.
- ✓ MACBIRD, Bonnie.
- ✓ FALLA, Manuel de.
- ✓ LA FONTAINE, Jean de.
- ✓ DE LA MARE, Walter.
- ✓ KLEIST, Heinrich von.

Jei cituojamas šaltinis turi iki 5 autorių, reikia vardinti visus:

- ✓ MURET, Pierre ir Philippe SAGNAC.
- ✓ MATULEVIČIUS, Jonas; Edvinas KRUGLY ir Linas KLIUČININKAS.
- ✓ BONEBRAKE, T. C.; C. L. BOGGS; J. A. STAMBERGER; C. A. DEUTSCH ir P. R. EHRLICH.

Kai yra keli autoriaus vardai ir bent vieną iš jų reikia atskirti į dalis, vardams atskirti turėtų būti naudojamas dviprasmiškumo nesukeliantis ženklas. Lotyniškų rašmenų atveju vietoj kablelio naudojamas kabliataškis.

- ✓ BONEBRAKE, T.; C. L. BOGGS; J. A. STAMBERGER; C. A. DEUTSCH ir P. R. EHRLICH.
- ✓ KELLY, John D.; Beatrice JAUREQUI; Sean T. MITCHELL ir Jeremy WALTON (red.).

Pastabos:

- ☐ Autorių vardai ir pavardės turėtų būti nurodomi tokia forma, kokia jie pateikiami cituojamame informacijos ištekliaje.
- ☐ Jei cituojamuose informacijos ištekliauose asmenvardžiai pateikiami skirtingomis formomis, turėtų būti naudojama viena šių asmenvardžių forma (inicialai arba pilnas vardas), kad būtų užtikrintas vienodas autorių pavardžių pateikimas literatūros sąraše.
- ☐ Antrojo ir kitų autorių vardus galima įrašyti atvirkštine tvarka (pirmiau įrašoma pavardė) arba tiesiogine tvarka, tik literatūros sąraše turi būti išsaugojamas nuoseklumas.

Pvz:

- ✓ KING, Martin Luther, Jr. ir CARSON, Clayborn.

- ❑ **Jei šaltinyje yra šeši ar daugiau autorių**, reikėtų nurodyti visus, arba tik pirmus penkis ir rašyti „et al.“, „ir kiti“ arba „ir kt.“:

Pvz.: STONE, Richard A.; Alice M. McGLINN; Ranjay CHAKRABORTY; Duk Cheon LEE; Victoria YANG ir kt.

- ❑ **Pirmiausia - antraštė (pvz. enciklopedijų)**. Jei informacijos išteklis sudarytas daugelio asmenų, iš kurių nė vienas neatlieka dominuojančio vaidmens, vietoje autoriaus turėtų būti naudojama antraštė.

Pvz.: *Encyklopaedia Britannica*

- ❑ Siekiant palengvinti konkretaus informacijos šaltinio identifikavimą, po šaltinio pavadinimo galima įrašyti redaktoriaus, vertėjo ar kito kūrėjo asmenvardį:

Pvz.:

AYMARD, M. (redaktorius).

HAMILTON, Alastair; Sjouke VOOLSTRA ir Piet VISSER (redaktoriai).

BAARD, H. P. *Frans Hals*. Versta iš olandų kalbos. George STUYCK (vert.).

- ❑ Apraše turi būti pateikiamas visas oficialus organizacijos ar grupės pavadinimas. Jei cituojamame informacijos šaltinyje pavadinimas sutrumpintas, sutrumpinta forma gali būti pateikiama po pilno pavadinimo, kaip papildoma informacija.

Pvz.: COMMONWEALTH SCIENTIFIC AND INDUSTRIAL RESEARCH ORGANIZATION [CSIRO].

- ❑ Jei organizacijos pavadinimas visuotinai žinomas tik sutrumpintu pavadinimu, vietoj oficialaus pavadinimo turėtų būti vartojamas sutrumpintas pavadinimas, o pilnas pavadinimas gali būti pateiktas skliaustuose po sutrumpinto pavadinimo. Apraše gali būti nurodomas padalinys ir tapatybės identifikatoriai.

Pvz.:

UNESCO

IETF [INTERNET ENGINEERING TASK FORCE]

MINISTRY OF PETROLEUM AND MINERAL DOCUMENTS: Air Survey Department

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA.

- ❑ Antraštės formuluotė ir rašyba turėtų būti pateikiama tokia forma, kokia ji pateikta cituojamame informacijos ištekliaje. Leidinio **antraštė** rašoma kursyvu.
- ❑ Labai ilga antraštė gali būti trumpinama, kai kuriuos žodžius praleidžiant, tačiau nereikėtų praleisti pirmųjų žodžių ir nekeisti prasmės. Praleisti žodžiai (išskyrus artikelius) keičiami daugtaškiu.
- ❑ Antraštė turėtų būti trumpinama tik tuo atveju, jei sutrumpinimas leidžia unikaliai identifikuoti informacijos šaltinį citavimo metu.
- ❑ Tipinės antraštės neturėtų būti trumpinamos, netgi jeigu jos yra ilgos.

Pvz.:

WYLD, James. *Map of the countries lying between Turkey and Birmah, comprising Asia Minor, Persia, India, Egypt and Arabia and including the Black, Caspian and Red Seas*. London: James Wyld, 1852.

WYLD, James. *Map of the countries lying between Turkey and Birmah...* . London: James Wyld, 1852.

- ❑ **Paantraštė** įtraukiama, jei ji reikalinga cituojamam informacijos štekliui identifikuoti, kitu atveju jos galima nepateikti.
- ❑ Jei cituojamas informacijos šteklius neturi aiškos antraštės, galima pateikti populiarią arba tradicinę antraštę (jei tokia yra). Siekiant lengviau identifikuoti, turėtų būti nurodytas cituojamo štekliaus pobūdis, pavyzdžiui, laikmena (brošiūra, žemėlapis, planas, brėžinys, nuotrauka, duomenų rinkinys).

Pvz.: [*Wildlife sanctuaries of Trinidad*]. Žemėlapis.

- ❑ **Verstinė antraštė** – cituojamo informacijos štekliaus antraštės vertimą (ir (arba) transliteraciją) į leidinio kalbą galima pateikti iš karto po pasirinktos antraštės.

Pvz.: *Les parapluies de Cherbourg* [*The Umbrellas of Cherbourg*].

- ❑ **Laidos** yra naudojamos, norint atskirti svarbius turinio pakeitimus. Laidos numeris nurodomas, jei informacijos išteklis yra antrosios ar vėlesnės laidos.
- ❑ Jei cituojamos programos ar mokslinių tyrimų duomenų rinkinio laida (arba versija) dažnai atnaujinama, laida gali būti ir nenurodoma, nes pateikta informacija greitai pasensta.

Pvz.:

2nd ed., revised; 2-a patais. ir papild. laida; New enlarged edition.

ORACLE. *MySQL®*. Program. Enterprise edition. Redwood City: Oracle, 2015.

- ❑ **Versija** – jei cituojamas informacijos išteklis buvo atnaujintas arba išplėstas, paprastai nurodoma jo versija.
- ❑ Jei cituojama konkreti informacijos ištekliaus versija, ji turėtų būti nurodyta pateikiant išleidimo, atnaujinimo numerį ir, jei reikia, išleidimo datą. Taip pat galima nurodyti datą, kada informacijos išteklis buvo peržiūrėtas.

Pvz.:

MOZILLA FOUNDATION. *Mozilla Firefox*. Versija 79.0. Program. 2020-07-28.

- ❑ **{Vietovardis}: {leidėjo pavadinimas}, {leidimo data}** – ši schema naudojama informacijos apie gamybą duomenų elementams identifikuoti:
 - ✓ Vietovardis (arba leidimo vieta) – neprivalomas elementas;
 - ✓ Leidėjas, leidimo data – privalomi elementai.
- ❑ Cituojamame informacijos šaltinyje labiausiai pastebima organizacija ar asmuo turėtų būti nurodomi kaip leidėjai.

Pvz.: FINANCIAL TIMES. *Data archive*. London: FINANCIAL TIMES LTD, 2016.

Pastabos

- ✓ Jei leidėjas nežinomas, galima pateikti nuorodą „leidėjas nežinomas“ arba lotynišką santrumpą „s.n.“ (lot. sine nomine).
- ✓ Jeigu šaltinyje nurodyti keli leidėjai arba dvi ir daugiau išleidimo vietos, galima rašyti tik pirmąjį.
- ❑ Nurodomi metai (ir, jei reikia, pilna data arba data ir laikas), kuriais buvo išleistas cituojamas informacijos šaltinis.

- ❑ Identifikatoriai yra svarbūs elementai, padedantys nustatyti cituojamo informacijos ištekliaus buvimo vietą:
- ✓ Jei cituojamas informacijos šaltinis turi pastovųjį identifikatorių (DOI), jis turi būti įtrauktas į nuorodą.
- ✓ Standartiniai identifikatoriai (ISBN ir ISSN) neprivalomi, nebent jie unikalčiai identifikuoja šaltinį.
- ✓ Jei identifikatorius nukreipia į pagrindinį puslapį, kuriame yra nuorodų į kelias cituojamo darbo versijas, gali prireikti nurodyti teisingą versiją, nurodant jos failo formatą.

Pvz.:

SAARELA, S. On being a female supervisor in forest research education PDF. *Silva Fennica*, 54, 2020, 2, 2. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.14214/sf.10362>.

Pastaba

Jei yra keli periodiniai leidiniai tuo pačiu pavadinimu, reikėtų nurodyti cituojamo informacijos ištekliaus standartinį identifikatorių (ISSN).

Jei informacijos šaltinis prieinamas internete, turi būti nurodoma papildoma informacija:

- ✓ **Prieiga prie tinklo** – norint nurodyti cituojamo šaltinio prieigos vietą tinkle, prieš interneto adresą reikia pateikti frazę „Prieiga per internetą“:

Prieiga per internetą: <http://urn.fi/>

Gali būti nurodomas informacinės sistemos, kurioje yra cituojamas šaltinis, pavadinimas (pvz., institucinė talpykla):

Prieiga per internetą: eLABa, <https://talpykla.elaba.lt/elaba>

Prieiga per internetą: ScienceDirect, <https://doi.org/10.1016>

- ✓ Jei cituojamas informacijos išteklis yra dinamiškas, laužtiniuose skliaustuose po interneto adreso nurodoma **citavimo data**: [žiūrėta 2025-02-24].

Pvz.:

BINDSEIL, Ulrich ir Alessio FOTIA. *Introduction to Central Banking*. Cham: Springer International Publishing, 2021. Prieiga per internetą: SpringerLink, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-70884-9>

☐ Cituojamas informacijos šaltinis gali būti sudedamoji pagrindinio šaltinio dalis:

- ✓ Straipsniai periodiniuose žurnaluose, laikraščiuose ir svetainėse, konferencijų pranešimai leidiniuose;
- ✓ Individualūs kūriniai CD, eilėraščiai ir trumpi apsakymai knygose, TV serijų epizodai;
- ✓ Monografinio leidinio sudedamosios dalys (pvz., enciklopedijos straipsnis);
- ✓ Paveikslėlis straipsnyje (sudėtinė sudėtinės dalies dalis).

☐ Jei cituojama sudėtinė leidinio dalis, frazės šablonas yra toks:

Iš: {pagrindinis informacijos šaltinis}, {vieta šaltinyje}.

Pvz.:

SMITH, C. Problems of information studies in history. Iš: S. STONE (red.). *Humanities information research*, p. 27-30. Sheffield: CRUS, 1980.

Pastaba

Jei cituojamas straipsnis iš serialinio leidinio (periodinis leidinys, žurnalas, laikraštis), jungtukas **Iš** nerašomas.

AUTORIAUS PAVARDĖ, Vardas. *Antraštė: paantraštė*. Laida. Leidimo vieta: Leidėjas, leidimo metai.

BALČIŪNAS, Povilas. *Dualiųjų elektros sistemos grandinių teorija ir praktika: mokslo monografija*. Kaunas: Technologija, 2011.

WEBSTER, John G. ir Halit EREN. *Measurement, instrumentation, and sensors handbook: electromagnetic, optical, radiation, chemical, and biomedical measurement*. 2-oji laida. Boca Raton (Fla.): CRC, 2014.

FELL, Robin; Patrick MACGREGOR; David STAPLEDON; Graeme BELL ir Mark FOSTER. *Geotechnical engineering of dams*. 2-oji laida. Boca Raton [Fla.]: CRC Press, 2018.

AUTORIAUS PAVARDĖ, Vardas. *Antraštė: paantraštė*. Laida. Leidimo vieta: Leidėjas, leidimo metai. Prieiga per internetą: <https://www...> [citavimo data, jei reikia].

NAGINEVIČIENĖ, Liudvika. *Profesinė komunikacija: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija, 2011. Prieiga per internetą: https://www.ebooks.ktu.lt/eb/29/profesine_komunikacija/

SPERELAKIS, Nicholas. *Cell physiology sourcebook: essentials of membrane biophysics*. 4-oji laida. San Diego: Academic Press, 2012. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/C2010-0-66479-0>.

AUTORIAUS PAVARDĖ, Vardas. Knygos dalies antraštė. Iš: Knygos antraštė, straipsnio vieta knygoje. Laida. Leidimo vieta: Leidėjas, leidimo metai.

MATULEVIČIUS, Jonas; Edvinas KRUGLY ir Linas KLIUČININKAS. Utilisation of thermoplastic polymer waste for nanofiber air filter production. Iš: *Sustainable development, knowledge society and smart future manufacturing technologies*, p. 283-290. Cham (ZG): Springer, 2015.

PALEVIČIUS, A.; R. ŠAKALYS; G. JANUŠAS ir P. NARMONTAS. Investigation of dependency of microstructure quality on vibration mode. Iš: *Nanotechnology in the security systems*, p. 49-54. Dordrecht: Springer Science + Business Media, 2015.

AUTORIAUS PAVARDĖ, Vardas. Knygos dalies antraštė. Iš: *Knygos antraštė*, straipsnio vieta knygoje. Laida. Leidimo vieta: Leidėjas, leidimo metai. Prieiga per internetą: <https://www.ebooks> [citavimo data, jei reikia].

KLIOČININKAS, Linas; Viktoras RAČYS; Inga RADŽIŪNIENĖ ir Dalia JANKŪNAITĖ. Collective versus household iron removal from groundwater at villages in Lithuania. Iš: *Sustainable water use and management: examples of new approaches and perspectives*, p. 91-102. Cham (ZG): Springer, 2015. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1007/978-3-319-12394-3_5.

AUTORIAUS PAVARDĖ, Vardas. Straipsnio antraštė. *Žurnalo antraštė*, tomas (leidimo metai), numeris, puslapiai.

GALDIKAS, M. ir A. VILKAUSKAS. Research of aerodynamics characteristics of wind power plant blades. *Mechanika*, t. 19 (2013), nr. 3, p. 324-331.

Arba

GALDIKAS, M. ir A. VILKAUSKAS. Research of aerodynamics characteristics of wind power plant blades. *Mechanika*, 19, 2013, 3, 324-331.

Straipsnis elektroniniame serialiniame žurnale

PAMULA, A. New Energy Demand Programs Acceptance – a Study of Residential Customers in Central Poland. *Social Sciences*, 83, 2014, 1, 17-26. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.5755/j01.ss.83.1.6865>.

Straipsnis duomenų bazėje

KNIZIKEVIČIUS, R. Influence of activated polymer on the etching rate of SiO₂ in CF₄ + H₂ plasma. *Microelectronic Engineering*, 86, 2009, 1, 55-58. Prieiga per internetą: ScienceDirect, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167931708004176>.

- ❑ Laikraštyje esančių straipsnių publikavimo data turėtų būti nurodyta vietoje tomo ir numerio.

VILUCKAS, Paulius. Kaip efektyvesnis darbas gali būti brangesnis ir kada DI verslui neapsimoka. *Verslo žinios*. 2025-09-23. Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/inovacijos/2025/09/23/kaip-efektyvesnis-darbas-gali-buti-brangesnis-ir-kada-di-verslui-neapsimoka-573288> [žiūrėta 2025-09-25].

WAINWRIGHT, Oliver. Garden of unearthly delights: inside the eerie underground lair for 'master of mobiles' Alexander Calder. *The Guardian*. 2025-09-19. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2025/sep/19/garden-master-of-mobiles-alexander-calder-philadelphia-herzog-de-meuron> [žiūrėta 2025-09-25].

LIETUVOS STANDARTIZACIJOS DEPARTAMENTAS (LST). ISO 690:2021, *Informacija ir dokumentavimas. Bibliografinių nuorodų ir informacijos šaltinių citavimo gairės*.

LIETUVOS STANDARTIZACIJOS DEPARTAMENTAS. LST EN ISO 16212:2017, *Kosmetikos gaminiai. Mikrobiologija. Mielių ir pelėsių kiekio skaičiavimas (ISO 16212:2017): Europos standartas EN ISO 16212:2017 turi Lietuvos standarto statusą*.

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA. STR 2.03.01:2019, *Statinių prieinamumas*. TAR, 2019-11-05, Nr. 17624. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/103022d0ffbe11e99681cd81dcdca52c> [žiūrėta 2025-03-15].

- ❑ Cituojant patentus, į autoriaus vietą iškeliamas įmonės, pateikusios prašymą patentui, pavadinimas. Toliau pateikiama išradimo antraštė, o išradėjai gali būti nurodomi arba ne. Tačiau būtina nurodyti tarptautinės klasifikacijos kodą (us).

UAB VITTAMED (LT). *Method and apparatus for determining the absolute value of intracranial pressure*. Išradėjai: Arminas RAGAUSKAS; Vytautas PETKUS; Romanas CHOMSKIS; Rolandas ZAKELIS, et al. US patent application US 8394025B2. Prieiga per internetą: <http://www.google.com/patents/US8394025> [žiūrėta 2025-01-19].

- ❑ Teisiniai dokumentai aprašomi nuo kolektyvinio autoriaus, tai yra, ta institucija, kuri priėmė ar patvirtino įstatymą ar nutarimą, ir pan.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS. *Lietuvos Respublikos statybos įstatymas: 1996 m. kovo 19 d. Nr. I-1240*. Suvestinė redakcija nuo 2025-01-01 iki 2025-06-30. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr> [žiūrėta 2025-03-19].

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ. *Nutarimas dėl nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo*. TAR, 2020-04-16, Nr. 7964. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/> [žiūrėta 2025-03-20].

Kauno technologijos universiteto studentų rašto darbų plagiato prevencijos tvarkos aprašas, 2022 m. kovo 24 d., Nr. A-115. Prieiga per internetą: <https://ktu.edu/> [žiūrėta 2025-03-20].

❑ Tinklapis:

Project SAILS: Standardized Assessment of Information Literacy Skills. Svetainė. Prieiga per internetą: <https://www.projectsails.org>. [žiūrėta 2025-02-26].

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (ISO). *ISO home page*. Prieiga per internetą: <https://www.iso.org/home.html> [žiūrėta 2025-03-20].

BBC. *BBC Weather*. Svetainė. Prieiga per internetą: [https:// www.bbc.com/weather](https://www.bbc.com/weather) [žiūrėta 2025-08-30].

❑ Video transliacijos:

HYSEN, Eric. *Let's build the road network of civic technology*. Iš: Open Knowledge Festival – Day 2. Prieiga per internetą: YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=0UNRZEsLxKc#t=54m52s> [žiūrėta 2025-09-04].

❑ Nepublikuoti dokumentai – tai įvairūs informacijos ištekliai, įskaitant, pvz., asmeninius komunikacijos pranešimus, viduramžių ir šiuolaikinius rankraščius, neapdorotus mokslinius duomenis, preprintus, publikuoti priimtus rankraščius ir pateiktus mokslinių publikacijų rankraščius, daktaro disertacijas ir magistro darbus.

✓ Preprintas

JENKINS, S. ir J. RUOSTEKOSKI. *Controlled manipulation of light by cooperative response of atoms in an optical lattice*. Preprintas. University of Southampton, 2012. Prieiga per internetą: ePrints Soton, <https://eprints.soton.ac.uk/338797/> [žiūrėta 2025-03-07].

✓ Disertacija

ELIJOŠIŪTĖ, Erika. *Spectroscopic studies and theoretical modeling of iron(III) and mercury(II) thiocyanate complexes*. Daktaro disertacija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, Cheminės technologijos fakultetas, 2014. Prieiga per internetą: eLABa, <https://www.elaba.lt>. [žiūrėta 2025-01-28].

- ❑ Nuorodos į programas ir taikomąsias programas turėtų būti pateikiamos kaip ir į tradicinius informacijos šteklius, pvz., spausdintinius ir elektroninius leidinius.
- ❑ Žaidimai laikomi taikomosiomis programomis.
- ❑ 2016 metais *The FORCE 11 Software Citation Working group* išleido pradinį programinės įrangos citavimo principų rinkinį (<https://www.force11.org/group/software-citation-working-group>)

Dėl programų įvairovės neįmanoma pateikti išsamaus bibliografinių elementų sąrašo, bet, pvz., gali būti tokie aprašo elementai:

- ✓ Cituojamojo štekliaus autoriaus asmenvardis (-džiai);
- ✓ Programos pavadinimas;
- ✓ Formatas ir štekliaus tipas – privalomas, jei laikmenos tipas nenurodytas;
- ✓ Vieta ir leidėjas – vieta neprivaloma, leidėjas privalomas;
- ✓ Publikavimo data;
- ✓ Atnaujinimo ir (arba) peržiūros data – privaloma, jei yra, internetiniams informacijos štekliams;
- ✓ Platintojas ar interneto priegloba (host) – privaloma elektroniniams štekliams, jei yra;
- ✓ Pastovieji identifikatoriai – privalomi, jei yra;
- ✓ Tinklo vieta ir prieiga (URL) - jei nėra pastoviojo identifikatoriaus;
- ✓ Citavimo data – privaloma dinaminiais informacijos štekliams.

- ❑ Mokslinių tyrimų duomenų rinkiniai paprastai yra elektroniniai informacijos ištekliai, tačiau jie gali būti mišrūs ar net tradiciniai (spausdinti, fizine forma). Duomenų rinkiniai turėtų būti vertinami taip pat, kaip ir įprastos publikacijos. ISO 690 2021 standarte pateikiamos tik elektroninių mokslinių tyrimų duomenų rinkinių citavimo nuorodų sudarymo gairės. Kadangi duomenų rinkiniai yra labai įvairūs, nepateikta jokių gairių, kaip cituoti konkrečias duomenų kategorijas.

Į duomenų rinkinių nuorodas įtraukiamų elementų eiliškumas:

- ✓ Autoriaus asmenvardis (-džiai) - privalomas pateikiant nuorodą į konkretų turinį;
- ✓ Informacijos ištekliaus antraštė;
- ✓ Formatas ir šaltinio tipas;
- ✓ Sistemos reikalavimai – privalomi, jei duomenys turi specialius reikalavimus;
- ✓ Pagrindinio archyvo pavadinimas;
- ✓ Publikavimo data;
- ✓ Platintojas ar interneto prieglobos (host) paslaugų teikėjas;
- ✓ Pastovieji identifikatoriai;
- ✓ Failo dydis – privaloma, jei duomenų rinkinys yra didelis.

Generatyvinis dirbtinis intelektas (toliau – GDI) – tai dirbtinio intelekto technologija, kuri generuoja įvairių rūšių turinį, įskaitant tekstą, vaizdus, vaizdo ir garso įrašus, sintetinius duomenis.

- ✓ Dėstytojai ir studentai privalo susipažinti su GDI etiško naudojimo principais ir jais vadovautis studijų procese.
- ✓ Dėstytojai ir studentai studijų procese GDI privalo naudoti etiškai, skaidriai ir atsakingai.
- ✓ GDI gali būti naudojamas siekiant papildyti mokymo(si) procesą, padėti lengviau interpretuoti ir suprasti esamą mokymo(si) turinį. GDI gali būti pasitelkiamas kaip papildomas šaltinis ir naudojamas tik kartu su kitais patikimais šaltiniais.
- ✓ GDI sugeneruotas turinys negali būti naudojamas kaip pagrindinis ir (ar) pirminis informacijos šaltinis.

² *Generatyvinio dirbtinio intelekto etiško naudojimo Kauno technologijos universiteto studijų procese politika*. Patvirtinta KTU rektoriaus 2024 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. A-45.

- ✓ Naudojant GDI įrankius ir (ar) jų sugeneruotą turinį, privaloma aiškiai ir atvirai pagal Universitete nustatytus citavimo reikalavimus nurodyti, kuriais įrankiais naudotasi, kuriose pateikiamo turinio dalyse buvo naudotas GDI ir (ar) kokios užklausos buvo pasitelktos.
- ✓ GDI sugeneruotas turinys gali būti neteisingas, netikslus, nepatikimas, pažeidžiantis autorių teises, šališkas ar diskriminuojantis. Prieš naudojant GDI įrankį, rekomenduojama pasitikrinti, ar įrankio teikėjas naudoja duomenis etiškai ir skaidriai. Draudžiama GDI įrankiui pateikti konfidencialią informaciją ar asmens duomenis.
- ✓ Atsakomybę už studijų procese naudojamą GDI sugeneruotą turinį (informacijos ar duomenų tikslumą ir autorių teisių apsaugą) prisiima jį pateikęs Universiteto dėstytojas ar studentas.
- ✓ GDI sugeneruoto turinio pateikimas kaip savo autorinio darbo laikomas akademinės etikos pažeidimu, už kurį taikomos akademinės nuobaudos pagal Universitete nustatytą tvarką.

Citavimas pagal ISO 690 2021 standartą (taikoma fizinių, technologijos ir biomedicinos mokslų sričių darbams)

1. Tekste

Rašto darbe būtina įterpti DI įrankiui užduotą klausimą (užklausą) ir pateikti tikslią citatą ar perfrazuotą DI įrankio sugeneruotą tekstą.

Pvz., tiksli citata:

Pateikus užklausą „Ar galima naudoti ChatGPT studentų rašto darbuose?“, ChatGPT sugeneravo atsakymą, kad „naudoti ChatGPT sugeneruotus tekstus studentų rašto darbuose yra nepageidautina, nes tai gali būti laikoma akademinio nesąžiningumo forma“ [1].

Pvz., perfrazuotas tekstas:

Pateikus užklausą „Ar galima naudoti ChatGPT studentų rašto darbuose?“, ChatGPT sugeneravo atsakymą (žr. 1 priedą), kad ChatGPT sugeneruotų tekstų naudojimas studentų rašto darbuose nėra pageidautinas [1].

2. Literatūros sąrašė

1. OPENAI. *ChatGPT*. Large language model. Mar 23 versija. Prieiga per internetą: <https://chat.openai.com/chat>. [žiūrėta 2023-04-28].

3. Prieduose

Prieduose pateikiamas pilnas DI įrankio sugeneruotas tekstas, pvz.:

1 priedas. ChatGPT sugeneruotas tekstas

Pateikus užklausą „Ar galima naudoti ChatGPT studentų rašto darbuose?“, ChatGPT sugeneravo atsakymą:

Kaip dirbantis algoritmas, ChatGPT sukurtas generuoti teksto turinį ir padėti vartotojams atsakyti į įvairias užklausas. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad ChatGPT yra mašininio mokymosi sistema, jo pateikta informacija yra tik apytikslė ir neturėtų būti laikoma absoliučia tiesa. Be to, jei kalbate apie studentų rašto darbus, yra svarbu suprasti, kad jų užduotis yra atlikti savarankišką darbą, remiantis savo mokslinių tyrimų ar literatūros šaltiniais. Todėl naudoti ChatGPT sugeneruotus tekstus studentų rašto darbuose yra nepageidautina, nes tai gali būti laikoma akademinio nesąžiningumo forma. Geriau pasikliauti patikimais ir patikrintais šaltiniais, taip užtikrinant kokybišką ir originalų darbo rezultatą.

Bibliografinių įrašų tvarkymo programos (angl. bibliographic reference tools):

➤ **Mokamos:**

RefWorks <https://refworks.proquest.com/>

EndNote <http://www.endnote.com>

➤ **Nemokamos:**

Zotero <http://www.zotero.org>

Mendeley <http://www.mendeley.com/>

Kaip cituoti šaltinius ir parengti literatūros sąrašą. ISO 690:2021

Kauno technologijos universiteto biblioteka
biblioteka@ktu.lt